

КОНСТИТУЦІЙНА БЕЗПЕКА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК З НАЦІОНАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Пильгун Н. В.

кандидат юридичних наук, доцент.

доцент кафедри теорії та історії держави і права

Капустяк І. О.

студентка

Навчально-наукового юридичного інституту

Національного авіаційного університету

м. Київ, Україна

Здатність громадян протистояти деструктивним проявам конституційних конфліктів, а також іншим внутрішнім і зовнішнім загрозам характеризує відносно нове для теорії конституційного права поняття конституційної безпеки. З 1997р. конституційна безпека розвивається як структурний елемент національної безпеки [1, с. 26]. Конституційна безпека України покликана регулювати найважливіші суспільні відносини, як у державі, так і в суспільстві, та повинна здійснюватись відповідно до Конституції України, що визначається однією з найвищих цінностей громадянського суспільства. Правова охорона Конституції виступає одним із основних засобів забезпечення конституційної безпеки. Недбале ставлення до Конституції та законодавства України, а також до громадян держави призводить до тих подій, які розпочались у 2014 році та тривають і досі. Вони показали необхідність стабілізації конституційно-правових відносин, а також реформування усього механізму держави, що наділений державно-владними повноваженнями. Тільки після здійснення цих дій суспільство в Україні почне розвиватися та наблизитися до європейських стандартів. Конституційна безпека

здійснюється одночасно з національною безпекою. Задля встановлення зв'язків між ними необхідно проаналізувати деякі нормативні та наукові визначення національної безпеки.

Українське законодавство визначає національну безпеку як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам. Аналізуючи слова Возженнікова можна виділити, що національна безпека це стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в усіх сферах їх життєдіяльності від внутрішніх і зовнішніх небезпек і загроз, що характеризується таким станом країни, при якому забезпечується її цілісність і внутрішня стабільність, суверенний і прогресивний розвиток, можливість виступати самостійним і повноправним суб'єктом міжнародних правовідносин [2, с. 48]. Н. Матрусов розглядає національну безпеку як достатню за рівнем і характером захищеність національних ресурсів і цінностей, а також державних, громадських і особистих інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз [3, с. 46]. Згідно з рекомендаціями Фонду національної та міжнародної безпеки при ЮНЕСКО національна безпека визначається як система державних і громадських гарантій, що забезпечують стабільний розвиток нації, захист базових цінностей та інтересів, джерел духовного і матеріального добробуту від внутрішніх і зовнішніх загроз. На мою думку, національна безпека це захист інтересів особи та громадянина як від зовнішніх, так і від внутрішніх посягань, а також забезпечення прогресивного розвитку особи і суспільства в конкретних умовах від небезпек, джерелом яких є внутрішні і зовнішні суперечності. Врегульований стан суспільних відносин за допомогою якого функціонують державні органи, установи, підприємства, організації, а також відбувається захист прав та свобод особи та громадянина на високому рівні, і можливість уникнути будь-яких політичних чи економічних загроз найбільшою мірою відображає суть національної безпеки.

Таким чином, конституційна безпека має нерозривний взаємозв'язок з національною безпекою, оскільки це система заходів, що вживаються державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними особами та громадянами з метою зміцнення та захисту конституційного ладу, розвитку демократії, а найголовніше, що і пов'язує конституційну безпеку з національною – це захист прав і свобод особи та громадянина, підтримання порядку у державі та запобігання міжнародним конфліктам.

Професор В. Мамонов відзначає відмінність між національною та конституційною безпекою, яка полягає в тому, що якщо конституційна безпека забезпечує охорону юридичної конституції, то національна безпека – фактичної конституції країни [4, с. 11].

І. Гончаров під конституційною безпекою розуміє внутрішню безпеку держави, яка передбачає стан захищеності основ конституційного ладу країни від загроз, що мають переважно внутрішній характер, і зрідькому забезпечує стабільний, розвиток особистості, суспільства і держави [5, с. 14].

Таким чином, проаналізувавши усе вищевикладене, можна стверджувати про те, що конституційна безпека створюється у процесі цілеспрямованої діяльності.

результатом якої є досягнення стаю конституційних правовідносин функціонування громадянського суспільства, правової держави та їх структурних компонентів, який характеризується здатністю протистояти загрозам, що становлять небезпеку для конституційного ладу. Провідну роль у забезпеченні безпеки в національній та конституційній сфері має відігравати держава, яка розробляє концепцію безпеки в цій сфері та конкретні програми її розвитку. Правове регулювання національної безпеки здійснюється Конституцією України та іншими актами конституційного законодавства [6, с. 47].

Для ефективного правового регулювання громадянського суспільства та підтримання конституційного ладу у країні необхідне відчуття обов'язку особи перед державою та держави перед особою, участь громадянина в управлінні державними органами, створення асоційованих структур, які мають визначене коло завдань, проведення цілеспрямованої політики з підготовки кадрів та взаємного навчання державних службовців, врахування інтересів різних соціальних груп населення задля усунення конфліктів, у чому й полягає сутність конституційної безпеки.

Як і кожній галузі безпеки конституційній безпеці характерні такі ознаки: нормативність, спрямованість на досягнення певного правового результату, регулювання суспільних відносин у політичній та інших сферах людської діяльності, підтримання конституційного ладу, сукупність особливих прийомів та засобів задля реалізації свої завдань.

Проаналізувавши текст Конституції України можна виділити такі базові цінності конституційного ладу, як: основи державності і міжнародний статус держави, цілісність і недоторканність території, унітаризм, права і свободи людини і громадянина, народовладдя, місцеве самоврядування, верховенство права, дія і верховенство Конституції, застосування державної мови та мов національних меншин, толерантні міжнародні відносини й національна політика, власність і природні ресурси, екологічна рівновага, державна символіка. Дані цінності і складають зміст конституційного ладу і є об'єктом конституційної безпеки.

Конституційна безпека характеризує внутрішньополітичну національну безпеку будь-якої держави, а національну безпеку слід розглядати як поняття більш широке по відношенню до безпеки конституційної [7, с. 12]. Виходячи зі сказаного, її зміст становлять переважно загрози національній безпеці у внутрішньополітичній сфері. До таких загроз можна віднести порушення з боку органів державної влади та місцевого самоврядування Конституції і законів України, прав і свобод людини і громадянина, в тому числі при проведенні виборчих кампаній, недостатню ефективність контролю над дотриманням вимог Конституції і виконанням законів України; можливість виникнення конфліктів з іншими державами; загрозу проявів сепаратизму в окремих регіонах України, що призводить до занепаду держави.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що конституційна безпека є складовою національної безпеки, і зміни, що відбуваються в одній спричиняють зміни в іншій. Здійснюючи упорядкування та організацію громадянського суспільства відбувається одночасно підтримка конституційної та національної безпеки, через дотримання законодавства України, стосовно захисту та охорони

прав та своєї волі громадянина. І саме національна безпека в державі впливатиме на формування в Україні громадянського суспільства. Його розвиток та функціонування

Список використаних джерел:

1. Конституційна безпека / Шуберт Т. С. // Право. – 1997 – № 4. – С. 26 – 27.
2. Парадигма національної безпеки / Возженіков А. В. – М., 2000. – С. 48.
3. Про необхідність створення цілісної безпеки: основні принципи, підходи, елементи / Н. Д. Матрусов // Безпека. – 1996 – № 3-4. – С. 44 – 46.
4. Мамонов В. В. Конституційні основи національної безпеки: дис... доктора юрид. наук. – Саратов, 2004. – С. 11.
5. До питання про поняття конституційної безпеки країни / І. В. Гончаров // Держава і право. – 2003 – № 12. – С. 14 – 15.
6. Інститути громадянського суспільства в Україні: соціально-правова спрямованість політичних процесів та їх вплив на національну безпеку / Р. Мошинський // Вісник НАДУ. – 2011 – № 1. – С. 47.
7. Національна безпека України та її забезпечення (концептуальний підхід) / В. Селіванов // Право України. – 1992 – № 7. – С. 12 – 15.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ

Павліг А. І.

студент IV курсу юридичного факультету

Науковий керівник: Наливайко Л. Р.,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

м. Дніпропетровськ, Україна

Сучасний адміністративно-територіальний устрій України був сформований за часів СРСР і мав забезпечувати ефективність командно-адміністративної системи управління республікою. В процесі посткомуністичних трансформацій значна частина країн Центрально-Східної Європи в 90-х рр. минулого століття провели низку адміністративно-територіальних реформ, які призвели до демонтування командно-адміністративної системи управління та запровадили реалізацію принципу субсидіарності, що мало би збільшити ефективність адміністрування на місцях. Тобто, країни Центрально-Східної Європи в 90-х рр. провели таку саму модернізацію адміністративно-територіального устрою, яку країни Західної Європи (зокрема, Франція) запровадили в 70-80-х рр. з метою підвищення ефективності державного управління в результаті збільшення мобільності капіталу й зростання регіональних ідентичностей [1, с. 156].

Понри численні спроби в Україні так не відбулася модернізація адміністративно-територіального устрою, яка забезпечила би перехід від командно-адміністративної системи управління до запровадження принципу субсидіарності в адміністративно-територіальній системі країни.

Таким чином, адміністративно-територіальний устрій України функціонує за тією логікою, яка простежувалась в централізованих країнах Західної Європи до 60-80-х рр. минулого століття, коли одиниці адміністративно-територіального устрою формувалися і функціонували виходячи з потреб центральних органів виконавчої влади для більш зручного адміністративного керування, більш ефективного перерозподілу ресурсів, визначення сфер промислового розвитку, які могли для зручності керування зосереджуватися в конкретних регіонах.

Концентрація повноважень та ресурсів навколо центральних органів виконавчої влади призводить до неефективності державного адміністрування на місцях (централізація в прийнятті рішень ускладнює вирішення базових проблем на місцях), а перерозподіл ресурсів між одиницями адміністративно-територіальної системи України ліквідує стимули для залучення інвестицій. Відсутність повноважень для вирішення значної частини проблем на місцях призводить до залежності (як фінансової, так і управлінської) від центральних органів виконавчої влади, або від вищестоящих елементів системи адміністративно-територіального устрою України [2, с. 197]. Відсутність достатньої фінансово-економічної та кадрової бази в регіонах є прямим наслідком: надмірної подрібненості одиниць адміністративно-територіальної системи України; централізованого адміністративно-територіального управління, що практично унеможливило розвиток самоврядування одиниць адміністративно-територіальної системи України; перерозподілу фінансових ресурсів центральними органами виконавчої влади між адміністративно-територіальними одиницями, що знижує необхідність створювати умови для залучення капіталу і призводить до фінансової залежності регіонів від центральних органів виконавчої влади та стимулює появу корупційних схем.

Неефективність адміністративно-територіального устрою України виявляється у відсутності достатньої фінансово-економічної та кадрової бази в областях, що ускладнює та унеможливує: покращення якості адміністрування на місцях; максимальне наближення адміністративних послуг до населення; реалізацію інфраструктурних проєктів на рівні області; забезпечення сталого економічного розвитку; ефективну реалізацію соціальних і культурних програм, програм в сфері охорони здоров'я і таке інше. Окрім цього, за роки незалежності в Україні при зменшенні кількості сільських населених пунктів відбулось значне збільшення кількості сільських рад, що призводить до зменшення чисельності в територіальних громадах. Мала чисельність територіальних громад робить неможливим реалізацію покладених на них функцій через брак ресурсів, в результаті чого більшість існуючих сільських населених пунктів дотуються з державного бюджету.

Крім вищезазначеного, останні два роки в нашій країні відбулися кардинальні зміни. Змінилася не тільки влада, а й фактично змінився територіальний устрій держави. На сайті Верховної Ради України й досі є чинною Конституція Автономної Республіки Крим (далі – АРК). Враховуючи цей факт можна вважати, що АРК не українська територія